

بیماری وبا

وبا یک بیماری حاد اسهالی باکتریایی است که معمولاً از طریق آب آلوده منتشر می شود. وبا باعث اسهال شدید و کم آبی بدن می شود. در صورت عدم درمان، وبا می تواند در عرض چند ساعت کشنده باشد، حتی در افراد سالم. وبا به راحتی درمان می شود. با یک محلول جایگزینی آب ساده و ارزان می توان از مرگ ناشی از کم آبی شدید جلوگیری کرد.

فاضلاب و تصفیه آب مدرن عملاً بیماری وبا را در کشورهای صنعتی از بین برده است. اما وبا هنوز برخی از مناطق وجود دارد. خطر اپیدمی وبا زمانی بالاتر است که فقر، جنگ یا بلایای طبیعی مردم را مجبور می کند در شرایط شلوغ و بدون سرویس بهداشتی کافی زندگی کنند.

اکثر افرادی که در معرض باکتری وبا (*Vibrio cholerae*) قرار می گیرند، بیمار نمی شوند و نمی دانند که آلوده شده اند. اما از آنجایی که آنها باکتری های وبا را به مدت هفت تا ۱۴ روز در مدفوع خود دفع می کنند، همچنان می توانند دیگران را از طریق آب آلوده، آلوده کنند.

عامل بیماری :

وبا در اثر عفونت روده با باکتری سمی **ویبریوکلرا** از سرگروه O1 یا O139 ایجاد می شود. اثرات کشنده این بیماری نتیجه یک سم قوی موسوم به CTX است که توسط این باکتری ها در روده کوچک تولید می شود.

هنگامی که باکتری‌ها به دیواره روده کوچک متصل می‌شوند، بدن شروع به ترشح مقادیر زیادی آب می‌کند که منجر به اسهال و از بین رفتن سریع مایعات و نمک‌ها می‌شود.

علائم:

افرادی که به وبا مبتلا می‌شوند اغلب علائم خفیف یا بدون علامت دارند، اما وبا می‌تواند شدید باشد. تقریباً از هر ۱۰ نفری که به وبا مبتلا می‌شوند، یک نفر دچار علائم شدیدی مانند اسهال آبکی، استفراغ و گرفتگی عضلات پا می‌شود. در این افراد از دست دادن سریع مایعات بدن منجر به کم‌آبی می‌شود که ممکن است منجر به از بین رفتن مواد معدنی در خون و عدم تعادل الکترولیت شود. اولین نشانه عدم تعادل الکترولیت، گرفتگی شدید عضلات است. این اختلال در نهایت می‌تواند منجر به شوک شود. بدون درمان، مرگ ممکن است در عرض چند ساعت رخ دهد.

اسهال شدید و کم‌آبی بدن:

اسهال مرتبط با وبا به طور ناگهانی ظاهر می‌شود و می‌تواند به سرعت وبه شکل خطرناکی باعث از دست دادن مایع شود - به اندازه یک لیتر (حدود ۱ لیتر) در ساعت. اسهال ناشی از وبا اغلب ظاهری رنگ پریده و شیری دارد که شبیه آبی است که برنج را در آن آبکشی کرده‌اند. (اسهال آبکی شبیه به آب برنج دیده می‌شود).

کاهش ۱۰ درصد یا بیشتر از وزن بدن نشان دهنده کم‌آبی شدید بدن است.

علائم و نشانه‌های کم‌آبی بدن وبا عبارتند از تحریک پذیری، خستگی، چشم‌های فرورفته، خشکی دهان، تشنگی شدید، پوست خشک و چروکیده که به آهستگی برمی‌گردد، ادرار کم یا بدون ادرار، فشار خون پایین و ضربان قلب نامنظم است.

*استفراغ

*گرفتگی عضلات پا

دوره ی کمون (نهفتگی):

معمولاً ۲ تا ۳ روز طول می کشد تا علائم پس از مصرف باکتری وبا ظاهر شوند، اما این زمان می تواند از چند ساعت تا ۵ روز متغیر باشد.

چه کسانی بیشتر در معرض ابتلا به وبا هستند؟

افرادی که در مکان‌هایی با آب آشامیدنی ناسالم و بهداشت نامناسب زندگی می کنند، در معرض بالاترین خطر ابتلا به وبا هستند. اسید معده کاهش یافته : باکتری وبا نمی تواند در محیط اسیدی زنده بماند و اسید معده معمولی اغلب به عنوان دفاعی در برابر عفونت عمل می کند. اما افراد با سطوح پایین اسید معده - مانند کودکان، افراد مسن و افرادی که از آنتی اسیدها، مسدود کننده های H-2 یا مهارکننده های پمپ پروتون استفاده می کنند ممکن است در معرض خطر بیشتر وبا باشند.

چگونه وبا تشخیص داده می شود؟

برای آزمایش وبا، پزشکان باید نمونه مدفوع یا سواب رکتوم را گرفته و به آزمایشگاه بفرستند تا باکتری وبا را جستجو کند.

علت:

فرد می تواند با نوشیدن آب یا خوردن غذای آلوده به باکتری وبا به وبا مبتلا شود. در یک اپیدمی، منبع آلودگی معمولاً مدفوع یک فرد آلوده است که آب یا غذا را آلوده می کند. این بیماری می تواند به سرعت در مناطقی با تصفیه ناکافی فاضلاب و آب آشامیدنی گسترش یابد. به احتمال زیاد عفونت به طور مستقیم از فردی به فرد دیگر سرایت نمی کند. بنابراین، تماس گاه به گاه با یک فرد آلوده یک عامل خطر برای بیمار شدن نیست.

-منابع آب آلوده

-میوه‌ها، سبزیجات و غذاهای غیر پخته (کودها یا آب آبیاری حاوی فاضلاب خام میتوانند محصولات را آلوده کنند.)

در مناطقی که وبا شیوع زیادی دارد، غلاتی مانند برنج و ارزن که پس از پختن آلوده شده و برای چند ساعت در دمای اتاق نگهداری می شوند، می توانند باکتری وبا را رشد دهند.

-غذاهای دریایی خام یا نیم پز به ویژه صدف

درمان :

• نمک rehydration خوراکی (ors)

• مایع هیدراتاسیون داخل وریدی

• آنتی بیوتیک‌ها

• مکمل‌های روی

اگر فکر می‌کنید که شما یا یکی از اعضای خانواده تان ممکن است به وبا مبتلا شده باشید، فوراً به دنبال مراقبت‌های پزشکی باشید. کم‌آبی می‌تواند سریع باشد، بنابراین جایگزینی مایع ضروری است. اگر محلول آبرسانی خوراکی (ORS) دارید، بلافاصله مصرف آن را شروع کنید. نوشیدن ORS را در خانه و در حین سفر برای دریافت درمان پزشکی ادامه دهید. اگر نوزادی اسهال آبی دارد، به شیردهی ادامه دهید. آنتی بیوتیک‌ها دوره درمان را کوتاه می‌کنند و از شدت بیماری می‌کاهند، اما همچنان جایگزینی مایعات از دست رفته در اولویت است. افرادی که در کشورهایی که وبا در آنها رخ می‌دهد دچار اسهال و استفراغ شدید می‌شوند باید فوراً به دنبال مراقبت‌های پزشکی باشند.

این روش‌های درمانی باعث جبران مایعات از دست رفته شده و بدن را دوباره هیدراته می‌کنند. همچنین به کاهش مدت زمان اسهال کمک می‌کنند.

عوارض وبا :

شوک و اسهال شدید جدی‌ترین عوارض وبا است. با این حال، ممکن است مشکلات دیگری نیز رخ دهد، مانند:

• افت قند خون

• کمبود پتاسیم

• نارسایی کلیه

دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی نیشابور

پیشگیری از عفونت وبا

مراقب باشید در منطقه‌ای که قصد بازدید از آن را دارید موارد وبا رخ داده است یا خیر. با این حال، زمانی که اقدامات پیشگیری ساده انجام شود، خطر ابتلا به وبا برای افرادی که به مناطق مبتلا به وبا سفر می‌کنند بسیار کم است.

همه مسافران یا ساکنان مناطقی که وبا در آنها رخ می دهد یا رخ داده است باید توصیه هایی را برای جلوگیری از بیمار شدن رعایت کنند:

*شستشوی مرتب دست‌ها

دست های خود را اغلب با صابون و آب تمیز بشویید، به خصوص قبل از غذا خوردن یا تهیه غذا

اگر آب و صابون در دسترس نیست، از یک ضدعفونی کننده دست مبتنی بر الکل با حداقل ۶۰ درصد الکل استفاده کنید.

. برای مسواک زدن، شستن و تهیه غذا و تهیه یخ حتما آب سالم بنوشید و از آن استفاده کنید

منابع آب لوله کشی شده، نوشیدنی هایی که در فنجان یا کیسه فروخته می شوند و یخ ممکن است ایمن نباشند. اگر مشکوک هستید که آب شما ایمن نیست، آن را بجوشانید .

* استفاده از آب مطمئن، آب معدنی یا آب جوشیده

هنگام استفاده از نوشیدنی های بطری، مطمئن شوید که مهر و موم آن شکسته نشده باشد. آب گازدار ممکن است ایمن تر از آب غیر گازدار باشد. از نوشیدن آب لوله کشی، نوشیدنی های فواره ای و تکه های یخ خودداری کنید

* خودداری از مصرف غذای خام یا صدف

از خوردن گوشت ها و غذاهای دریایی خام یا نیم پز یا میوه ها و سبزیجات خام یا نیم پز خودداری کنید مگر اینکه پوست آن ها پوست کنده شده باشند.

* غذاهای کاملا پخته و داغ بخورید

در صورت امکان از غذاهای فروشندگان خیابانی خودداری کنید. اگر از یک فروشنده خیابانی می خرید، مطمئن شوید که در حضور شما پخته شده و داغ سرو می شود.

* از میوه ها و سبزیجاتی که می توانید خودتان پوست بگیرد استفاده کنید.

از میوه ها و سبزیجاتی که می توانید خودتان پوست بگیرد استفاده کنید مانند موز، پرتقال و آووکادو. از سالادها و میوه هایی که پوست آنها را نمی توان جدا کرد مانند انگور و انواع توت ها دوری کنید

* دفع مدفوع به روش بهداشتی برای جلوگیری از آلودگی آب و منابع غذایی.

برای جلوگیری از گسترش باکتری، تمام مدفوع (فضولات انسانی) افراد بیمار باید با احتیاط دور ریخته شود تا اطمینان حاصل شود که هر چیزی را در نزدیکی آلوده نمی کند.

افرادی که از بیماران مبتلا به وبا مراقبت می کنند باید پس از دست زدن به هر چیزی که ممکن است با مدفوع بیماران آلوده باشد، دست های خود را به طور کامل بشویند.

لازم به ذکر است که واکسن وبا نیز در دسترس است که در صورت لزوم میتواند مورد استفاده قرار گیرد.

منابع :

<https://www.mayoclinic.org>

<https://www.cdc.gov>

گردآوری: خانم دکتر فاطمه سوقندی
کارشناس اداره نظارت بر دارو و فرآورده های بیولوژیک

دانشکده علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی نیشابور

<https://vcfda.num.ac.ir/>

روابط عمومی معاونت غذا و دارو نیشابور